

Temat: I wojna światowa i jej zakończenie.

1. Przyczyny wybuchu I wojny światowej:

- konflikty między mocarstwami: sytuacja na Bałkanach (kocioł bałkański), walka o wpływy kolonialne, wyścig zbrojeń
- Trójprzymierze – porozumienie zawarte pomiędzy Niemcami, Włochami i Austro-Węgrami
- Trójporozumienie (ententa; fr. entente cordiale) – porozumienie zawarte w 1907 roku pomiędzy Rosją, Francją i Anglią

2. Wielka Wojna

- 28 czerwca 1914, Sarajewo – zamach na arcyksięcia Franciszka Ferdynanda Habsburga dokonany przez serbskich nacjonalistów – bezpośrednia przyczyna wybuchu I wojny światowej
- działania wojenne: Europa i kolonie; najważniejsze pole walk – front zachodni
- rozpoczęcie wojny pozycyjnej (podczas której obie walczące strony zajmują silnie umocnione pozycje – okopy, zasieki)
- plan wojny błyskawicznej Niemiec (Blitzkrieg, plan Schlifffena) – nieudany, klęska Niemców nad rzeką Marną
- 1916 – bitwy pod Sommą i Verdun – użycie czołgów, samolotów i broni maszynowej
- front wschodni – klęska Rosji w bitwie z Niemcami pod Tannenbergiem

3. Zakończenie I wojny światowej

- 1916 bitwa jutlandzka – największa bitwa morską I wojny światowej; starcie floty niemieckiej i brytyjskiej – nierozstrzygnięte
- luty 1917 Niemcy rozpoczęły nieograniczoną wojnę podwodną (niemieckie U-Booty zatapiały wszystkie statki zmierzające do portów ententy)
- 6 kwietnia 1917 Stany Zjednoczone wypowiedają Niemcom wojnę
- 3 marca 1918 – traktat brzeski – rozejm zawarty przez Radziecką Rosję i państwa centralne

11 listopada 1918 – podpisanie rozejmu w Compiègne pod Paryżem: ententa przejmuje niemiecką broń ciężką, pancerne pojazdy i tabor kolejowy

- 18 stycznia – 28 czerwca 1919 międzynarodowa pokojowa konferencja paryska ustalająca zasady pokoju z każdym państwem walczącym w wojnie

4. Rewolucje w Rosji

- rewolucja lutowa: abdykacja cara Mikołaja II; 15 marca 1917 obalenie caratu przez Rząd Tymczasowy

- okres dwuwładzy w Rosji: władza w rękach Rządu Tymczasowego (kierowanego przez Aleksandra Kiereńskiego) oraz Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich (którą próbowali przejąć bolszewicy kierowani przez Lenina)

- 6-7 listopada 1917 przewrót bolszewicki (rewolucja październikowa) – zamach stanu przeprowadzony przez bolszewików: opanowanie Piotrogradu, obalenie Rządu Tymczasowego; styczeń 1918 – rozgromienie Zgromadzenia Konstytucyjnego, wprowadzenie dyktatury proletariatu

4. Polacy w walce o niepodległość

- orientacja proaustriacka: Galicja, główny działacz – Józef Piłsudski, odzyskanie niepodległości przy pomocy Austro-Węgier, Rosja największym wrogiem Polaków

- orientacja prorosyjska: główny działacz – Roman Dmowski, Niemcy największym wrogiem Polaków – przymierze z Rosją pozwoli na zjednoczenie polskich ziem pod carskim berłem

- powstawanie organizacji niepodległościowych – najważniejsza – Związek Walki Czynnej z Kazimierzem Sosnkowskim na czele powstała w Galicji

- koniec 1914 – formowanie Legionów Polskich: w grudniu powstaje I Brygada Legionów Polskich dowodzona przez Józefa Piłsudskiego, 1915 – powstanie II i III Brygady; nawiązywały do idei Legionów Polskich we Włoszech Jana Henryka Dąbrowskiego; walczyły przeciwko wojskom rosyjskim

- 1917 – utworzenie Armii Polskiej we Francji (Błękitnej Armii pod dowództwem gen. Józefa Hallera); zwierzchnikiem Armii był Komitet Narodowy Polski w Paryżu (utworzony z inicjatywy Romana Dmowskiego)

5. Sprawa polska w czasie I wojny światowej

- akt 5 listopada – wydany jesienią 1916 roku przez cesarzy Niemiec i Austrii; określany także manifestem dwóch cesarzy – obietnica utworzenia Królestwa Polskiego jako dziedzicznej monarchii konstytucyjnej wraz z polskim wojskiem pod dowództwem austriacko-niemieckim; jako oficjalny dokument wywołał zainteresowanie sprawą polską na arenie międzynarodowej

- 8 stycznia 1918 roku – 14-punktowy program pokojowy prezydenta USA, W. Wilsona mówiący m. in. o samostanowieniu narodów; 13. punkt orędzia Wilsona przewidywał powstanie niepodległego państwa polskiego z dostępem do morza